

УДК 72. 01

Козакова О. М.

*Кандидат архітектури,
асистент кафедри інформаційних технологій в архітектурі
Київського національного університету будівництва і архітектури*

*olena.kozakova.arch@gmail.com
orcid.org/0000-0003-0593-266X*

Кузьміна Г. В.

*Кандидат архітектури,
доцент кафедри інформаційних технологій в архітектурі
Київського національного університету будівництва і архітектури*

*a.v.kuz@ukr.net,
orcid.org/0000-0002-6100-7690*

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ВНУТРІШНЬОКВАРТАЛЬНИХ ЗОН БЛАГОУСТРОЮ

Анотація: в статті розглядається значення внутрішньоквартальних просторів, визначено тенденції їх розвитку, запропоновані прийоми організації соціокультурних зон благоустрою. Розглянуті закордонні приклади формування та вдосконалення міського простору.

Ключові слова: міський простір, соціокультурна зона, емоційно-фізична взаємодія, трансформативне обладнання.

Становлення міського способу життя - складний і багатоплановий процес. Існуюче міське середовище майже не пристосоване до вимог сучасного способу життя людей, міські рекреаційні простори не настільки цікаві і динамічні, щоб бути комфортними і відповідати запитам користувачів. Особливо гострим є питання організації соціокультурного середовища, створення зон культурного дозвілля мешканців міст.

На відміну від архітектурного оточення, яке більш стабільне і незмінне, темп і спосіб життя людей, їх інтереси і орієнтири навпаки, активно змінюються. Комп'ютеризація та віртуалізація майже всіх сфер життя накладають відбиток на стиль життя людей, які все менше проводять часу в міських рекреаційних зонах, заглиблюючись у віртуальну реальність. Спілкування відбувається у віртуальному просторі, бо немає місця та умов зустрітись наживо, в середовищі, яке не готове їм надати умови для візуальної соціалізації та культурної взаємодії.

В якості важливого прояву міського життя психологія середовища використовує поняття «просторові контакти» городян [4]. Простір повинен

реагувати та відповідати сучасному життю людей, забезпечити їх соціальні потреби, формувати естетичні цінності, бути місцем спілкування, енергообміну між людьми, створювати передумови зародження традицій культурної взаємодії в суспільстві.

В організації міського простору важливим стає критерій функціональної доцільності, де зони благоустрою повинні розглядатися не тільки як знаходження на вулиці, але і як засіб отримання нових знань і емоцій. Люди бажають бачити навколо себе щось, що їх зацікавить, відволіче від буденності, занурить в спілкування, змусить розвиватися їх цінностям і орієнтирам.

Назріла необхідність комплексної реабілітації міського простору, переосмислення соціальних процесів і проблем, щоб розробити нові критерії і засоби створення сучасних рекреаційних просторів. Тенденції розвитку міського середовища повинні базуватися на принципах раціонального розміщення на територіях житлових утворень зон різного призначення. Функціональне наповнення внутрішньоквартальної території повинно враховувати сучасний спосіб життя людей, забезпечувати задоволення різних потреб, насамперед соціальнокультурних [2].

Формування міського простору в житловій забудові відбувається за існуючими нормам і правилам, за так званим функціональним шаблоном, що робить місто одноманітним, лише формально підвищуючи якість життя городян. Насамперед, це стосується наближеного повсягденного середовища, так званої зони колективного користування - дворового простору, соціально-культурне значення якого не належно забезпечується проектними прийомами.

Мешканці окремих будинків, кварталів і навіть мікрорайонів створюють інтернет-спілкування, де обговорюють спільні події, вирішують комунальні питання, залучаються до допомоги незахищеним категоріям мешканців. Спілкування відбувається у віртуальному просторі, бо немає місця та умов зустрітись наживо, в середовищі, яке не готове їм надати умови для візуальної соціалізації та культурної взаємодії.

Необхідно виробити цілеспрямований підхід до перетворення рекреаційного середовища в тематичні соціокультурні зони, впроваджувати процес гри у відпочинок, тобто залучати до активності та зацікавленості результатом, використовувати прийоми програмування рекреаційної діяльності, створювати сюжет процесу, сценарій перебування в просторі.

При формуванні зон дозвілля та відпочинку особливу увагу слід приділяти процесам емоційно-фізичної взаємодії для підвищення зовнішньої і внутрішньої активності людини, створювати умови «занурення» в середовище. При цьому, простір може мати незвичний тематичний задум, що активує емоційний стан людини, спонукає до прояву емоцій. Створювати сценарні ідеї

середовища, де відбувається сюжетна емоційна взаємодія між людиною та елементами благоустрою, де середовище спонукає до інтелектуальної діяльності (темою таких зон може бути кросворд, лабіринт). Прикладом є незвичайний лабіринт в Сідней «Прогулянка по Задзеркаллю» (Рис. 1).

Активну участь у процесі взаємодії з середовищем передбачає фізична активація. Коли сценарні варіанти направлені на розвагу користувачів, відбувається відродження традиційних колективних ігор, організовуються простори з незвичайними середовищними умовами, що спонукають людей до фізичної взаємодії. Так, наприклад, в Тель-Авіві сконструювали парк спеціально для дорослих, які хочуть погратися. Це не тренажери для вуличних занять спортом, які зустрічаються часто, тут ізраїльтяни після роботи лазять по Мотузковому містечку [6] (Рис. 2).

Рис.1 Лабіринт «Задзеркалля, м. Сідней.

Рис.2 «Мотузкове містечко», м. Тель-Авів.

Простір для візуальної взаємодії та спілкування можливо створити розташуванням обладнання для сидіння по колу, цей простір спонукає для колективної бесіди, обговорення. Також, розміщувати обладнання амфітеатральним способом, таким чином акцентуючі увагу на місце умовної сцени, де лінію спілкування та обговорення проводить ведучий. Підняття або заглиблення обладнання для сидіння на різні рівні створює умови для кращої візуальної взаємодії. Так звана театралізація простору, поява амфітеатральних зон створює можливість для мобільного кінопоказу, організації вистав, до яких можна залучати акторів, організовувати різні зустрічі за інтересамим (Рис. 3).

В країнах Заходу поширена тенденція альтернативних культурних мультипросторів для неформальної освіти та арт-практики, головний принцип яких в простоті - в один вечір можна послухати музиканта, іншим разом - послухати і поставити питання діячам культури, політикам. Такі простори надихають творчих людей, особливо молодь.

Цікавими є такі види культурного середовища, як перформанси, інсталяції, стріт-арт. Вони динамічні, виразні, іноді випадкові, створені з різних матеріалів

і предметів, передають творчу ідею творця шляхом візуальної взаємодії з публікою. Такі об'єкти роблять життя городян більш яскравим і цікавим. Вони можуть не тільки викликати позитивні візуальні асоціації, а й виступати в якості активного композиційного засобу, що формує вигляд емоційного і гармонійного міського середовища [7].

Цікавою темою організації соціокультурного простору для молоді є тематичні парки-трансформери. Так, наприклад формуються публічні зони за тематикою «картонне містечко», де з картону мешканці самі збирають стилізоване місто або різні об'ємно-просторові фігури (Рис. 4). Цікавим буде, наприклад створювати географічну тему простору, за разом і вивчати географію.

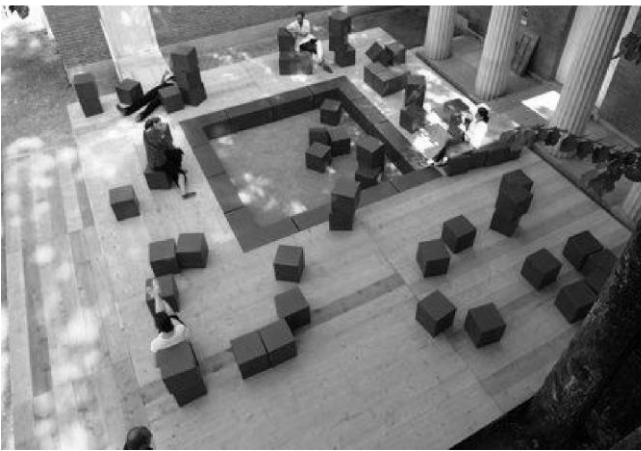

Рис.3 Соціокультурні простори візуальної взаємодії.

Рис.4 Тематичний парк з картону.

Формування дворових та внутрішньоквартальних культурно-дозвіллевих зон можливо реалізовуватися завдяки засобам трансформації обладнання. Трансформативна зміна архітектурних якостей обладнання створює умови адаптивності простору до потреб, дає можливість зміни та перетворення простору, призначення процесу взаємодії в середовищі, тобто швидко змінювати свої предметно-просторові та функціональні характеристики.

Наприклад, в м. Йоганнесбург дизайнери розробили ідею міської зони відпочинку з шести різних структур, виконаних з дерев'яних піддонів. Всі шість блоків можуть бути як об'єднані в одну загальну структуру, групуватися в невеликі окремі секції або ж взагалі бути використані окремо. Кожна структура включає в себе дві лавки на спеціальному з'єднанні, яке дозволяє розставляти лавки спина до спини, поруч або ж по діагоналі. Кількість варіантів використання таких структур практично нескінченна (Рис. 5) [8].

Трансформативні соціокультурні об'єкти міського благоустрою дають можливість повсякденної, регулярної та періодичної зміни та перетворення простору згідно необхідних процесів, що планується виконувати в ньому. Прикладом є реконструкція площі Тарг Венглеви в м. Гданськ, де архітектори

розробили серію модульних меблів. Городянам пропонувалося розставляти меблі за своїм смаком, використовувати її для ігор, відпочинку або для розмежування простору. В таких тимчасових інсталяціях мешканці разом снідали, читали, грали, ввечері дивилися кіно. Проект, заснований на участі городян, був покликаний продемонструвати новаторський підхід до суспільного простору і тактовне ставлення до історичного оточення. Мобільність конструкцій дозволяє практично будь-яке спонтанне використання і спонукає жителів придумувати нові способи освоєння простору. Така «психологічна підготовка» дуже важлива в разі, коли є сумніви щодо функції даної території, їх затребуваність перевіряється на ділі, а жителі мають можливість звикнути до нового стану речей [9] (Рис. 6).

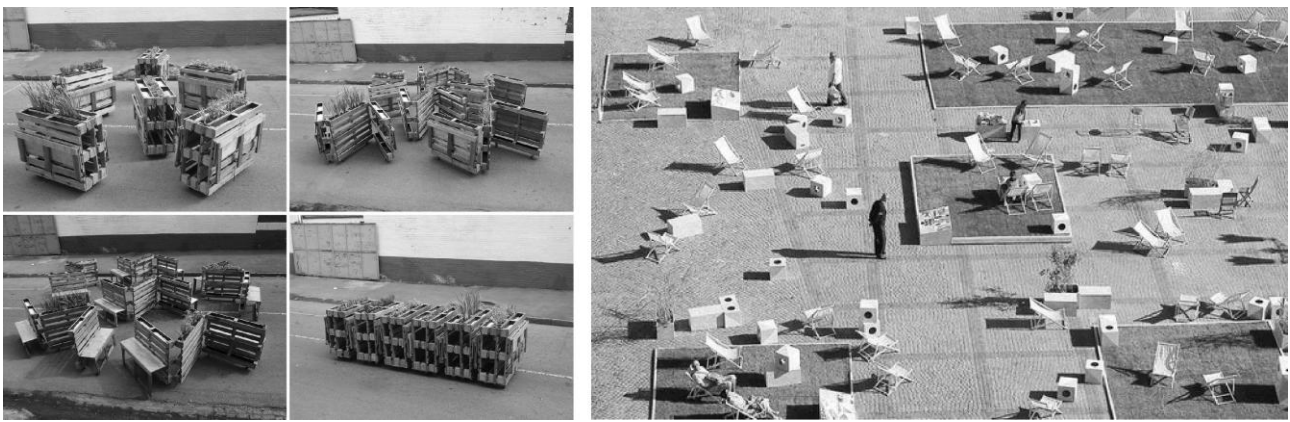

Рис.5 Трансформативні меблі в благоустрої Рис.6 Соціокультурний благоустрій площі в м. Гданськ

Організація простору міського середовища має відповідати функціональним, логічним та естетичним вимогам, створювати яскравий художній образ і викликати у людини позитивні емоції.

Сучасні тенденції формування найбільш значущих місць повсякденного життя городян повинні бути направлені на яскравість, незвичність, різноманітність, багатофункціональність, розважальність.

Комплексний підхід до перетворення внутрішньоквартальних міських просторів дозволить сформувати комфортні умови для людей, відродить та осучаснить дворове та внутрішньоквартальне середовище, забезпечить можливість колективної культурно-дозвіллевої соціалізації, спілкування, втілення творчих ідей.

Література:

1. Ефимов А.В., Минева Г.Б., Шимко В.Т. Дизайн архитектурной среды. - М.: Архитектура-С, 2006. — 504 с.
2. Забелина Е.В. Поиск новых форм в ландшафтной архитектуре: учебное пособие. – М.:Архитектура-С, 2005. – 104 с.

3. Основы дизайна архитектурного середовища: Підручник / Тімохін В. О., Шебек Н.М., Малік Т.В. та ін. – Київ: КНУБА, 2010. - 400 с.

4. Пономарев Е. С. Оздоровление среды обитания городских районов Е. С. Пономарев Архитектура и строительство России. – 2007. - №11. – С. 34-40.

5. Шимко В.Т. Основы дизайна и средовое проектирование: учебное пособие. – М.: ИМДТ, 2005. – 58 с.

6. Детская площадка для взрослых. Интернет-ресурс: <https://macos.livejournal.com/1244647.html>

7. Арт-объекты в современной городской среде. Интернет-ресурс: http://archvuz.ru/2015_22/21

8. Структуры из поддонов - зона отдыха для тех, кто просто хочет присесть. Интернет-ресурс: <http://ais.by/blog/struktury-iz-poddonov-zona-otdyha-dlya-teh-kto-prosto-hochet-prisest>

9. Конструктор для площади. Интернет-ресурс: <https://archi.ru/world/54850/konstruktor-dlya-ploschadi>

Аннотация

Козакова Е. Н. Кандидат архитектуры, ассистент кафедры информационных технологий в архитектуре КНУСА,

Кузьмина А. В. Кандидат архитектуры, доцент кафедры информационных технологий в архитектуре КНУСА.

Формирование социокультурных внутриквартальных зон благоустройства.

В статье рассматривается значение внутриквартальных пространств, определены тенденции их развития, предложены приемы организации социокультурных зон благоустройства. Рассмотрены зарубежные примеры формирования и совершенствования городского пространства.

Ключевые слова: городское пространство, социокультурная зона, эмоционально-физическое взаимодействие, трансформативное оборудование.

Annotation

Kozakova O.M. PhD, associate professor assistant of the department of information technologies in architecture KNUBC,

Kuzmina H.V. PhD, associate professor of the department of information technologies in architecture KNUBC.

Sociocultural formation of intraquarter zones.

The article deals with the significance of intraquarter spaces, determines the tendencies of their development, suggests methods of organizing sociocultural zones. Foreign examples of formation and improvement of urban spaces are considered.

Key words: urban space, socio-cultural zone, emotional-physical interaction, transformative equipment.